

Drugi članki ali sestavki / 1.25 *Saša Florjančič*

POROČILO O DELU KOVAŠKEGA MUZEJA V LETU 2001

Obiskovalci

Ko v Kovaškem muzeju v Kropi potegnemo črto pod leto 2001, smo lahko zadovoljni: število obiskovalcev se je povzpelo na 12.708 (leto poprej 10.483), od teh je bilo 9.028 domačih in 3.680 tujih. Sodelavca Joža Eržen (vodnik in oskrbnik) in Metka Kavčič, ki me je nadomeščala med porodniškim dopustom, sta zelo veliko energije vložila v pedagoško delo (več kot 200 vodstev po muzeju in prikaz ročnega kovanja žebeljev v vigenjcu), saj so med obiskovalci, kot že vrsto let doslej, prevladovali šolske skupine. Med tujimi obiskovalci naj poudarim velik delež izraelskih turistov (1.257 ali dobra tretjina vseh tujcev), ki že dve leti v organiziranih skupinah prihajajo v Kropo (kot smo izvedeli, po neki oddaji na izraelski televiziji o Sloveniji, govorila je predvsem o Bledu in Kropi, 1998).

Raziskovalno delo

Glavna naloga muzeja v letu 2001 je bila zaznamovati 100. obletnico rojstva mojstra Joža Bertonclja, umetniškega kovača, čigar dela v našem muzeju sestavljajo posebno zbirko. Že prejšnjo jesen se je začel sestajati študijski krožek Kroparsko umetno kovaštvo. Kovaški muzej je povabil k sodelovanju domačine iz Kroke in okolice, večina med njimi je ustvarjala v kroparskem podjetju UKO, drugi smo bili muzealci ali kako drugače odgovorni za ohranjanje dediščine kraja. Študijski krožek je deloval v okviru Andragoškega centra Slovenije ter s finančno podporo Ministrstva za šolstvo in šport. Ker Kovaški muzej nima delavca z licenco za vodenje krožkov, smo projekt izpeljali s pomočjo mag. Tatjane Dolžan Eržen iz Gorenjskega muzeja iz Kranja, ki je prevzela vlogo mentorice, strokovno pripravo dela krožka pa sva opravili sodelavki Kovaškega muzeja. Naloga študijskega krožka je bila zbrati in dokumentirati gradivo o umetnem kovaštvu v Kropi v 20. stoletju. Na 18 srečanjih, ki so potekala od septembra 2000 do februarja 2001, smo zbrali in dokumentirali okoli 1000 fotografij umetnokovaških izdelkov: iz foto-teke Kovaškega muzeja, gradivo, pridobljeno v podjetju UKO ali med ljudmi, precej smo fotografirali tudi na terenu. Pri dokumentiranju izdelkov smo si pomagali tudi s prodajnimi katalogi in ceniki podjetja UKO. Kovaški muzej je za člane študijskega krožka novembra organiziral obisk razstave o arhitektu Danilu Fürstu (izdelal načrte za kar nekaj prepoznavnih kroparskih izdelkov) v Cankarjevem domu v Ljubljani, februarja pa dve predavanji. Arheologinja dr. Verena Vidrih Perko, kustodinja Gorenjskega muzeja iz Kranja, je predavala o antičnem železarstvu in svojem študijskem obisku na Švedskem, arheolog Andrej Valič, upokojeni sodelavec Gorenjskega muzeja, pa o rudnih sledih na Jelovici. Študijski krožek je opravil veliko delo, ki je pomenilo uvod v nadaljnje strokovno delo na področju raziskave kroparskega umetnega kovaštva. Krožek je svoje delo predstavil na Obrtnem sejmu v Kranju (23.–27. marca 2001). Izsledki so bili uporabljeni tudi v strokovnih prispevkih glasila Kovaškega muzeja Vigenjc – njegova prva številka je izšla ob lanskem kroparskem krajevnem prazniku, kovaškem šmarnu (2. juliju), in bila posvečena 100. obletnici rojstva mojstra Joža Bertonclja. Članki v glasilu so posvečeni neposredno Bertonclju,

Kovaški muzej v Kropi.

njegovemu umetniškemu, kovaškemu in pripovednemu delu, anekdotičnim spominom nanj, prvič sta strnjeno predstavljeni zgodovina umetnega kovaštva v Kropi in kroparska umetnokovaška šola, zajeto je tudi delo študijskega krožka.

Razstave

Tudi razstavna dejavnost je bila povezana s 100. obletnico rojstva mojstra Joža Bertonclja. Predmeti iz njegove stalne postavitve v muzeju so od 20. junija do 15. julija gostovali v Dolu pri Ljubljani (graščina), gostovanje naše razstave je omogočila Zveza kulturnih društev občine Dol pri Ljubljani. Sodelavka Metka Kavčič je ob kovaškem šmarnu pripravila razstavo Neznani Bertoncelj. Ob pripravljanih razstavi in člankov za glasilo Vigenjc je opravila precej terenskega dela: zbirala je podatke o Bertoncljevi zapuščini, največ v Kropi pri njegovih sorodnikih, obsežen opus njegovih del pa je pregledala na nekdanjem Metalurškem inštitutu, zdaj Inštitutu za kovine in barvne materiale v Ljubljani, kjer je Bertoncelj deloval v 50. letih. Razstava je prikazovala Bertonclja kot kovača umetnika, zbiralca, slikarja samouka in pisca. Zajemala je izbor Bertoncljevih najvidnejših stvaritev na fotografijah, izbor njegovih umetnokovaških izdelkov iz njegove zapuščine v zasebni lasti, slike na steklo ter razne dokumente. Razstava je bila na ogled od 29. junija do 15. julija 2001 (919 obiskovalcev).

Muzejske delavnice

Sodelavec Joža Eržen je že drugo leto zapored vodil žebeljski krožek za skupino dečkov, srečevali so se ob torkih v vigenjcu Vice in se seznanjali s spretnostjo ročnega kovanja žebeljev. Krožek se je predstavil ob kovaškem šmarnu, ko je bil vigenjc za obiskovalce odprt ves dan, mladi kovači pa so pokazali pridobljeno znanje. V začetku decembra smo izpeljali že deveto prednovoletno srečanje za kroparske žene in dekleta. Gre za niz ustvarjalnih delavnic, ki jih organiziramo enkrat na leto v prednovoletnem času. Zadnja je bila posvečena izdelovanju sveč in okraskov iz čebeljega voska, vodile pa so jo sodelavke iz Čebelarkega muzeja iz Radovljice.

Nove pridobitve

Lani sicer nismo pridobili novih predmetov, temveč precej slikovnega gradiva, predvsem fotografije umetnokovaških, cizelerskih in graverskih izdelkov, ki nam jih je podarilo kroparsko podjetje UKO. To gradivo ima za nadaljnjo raziskavo kroparskega umetnega kovinarstva veliko dokumentarno vrednost. Iz zapuščine Antone Šmitek iz Kroke smo pridobili nekaj umetnostnozgodovinske

literature, ki jo je gospa dobila od domačina, akademskega slikarja Petra Žmitka.

Vzdrževalna dela, adaptacija novih prostorov

Aprila in maja sta bili v sodelovanju s krajevno skupnostjo Kropa izpeljani dve čistilni akciji: očiščena in urejena je bila okolica tehniškega spomenika Slovenska peč, še večjo akcijo pa so potrebovale notranjost in okolica muzejskega objekta vigenjca Vice ter lokacija nekdanje Zgornje fužine, kamor je ob neurju novembra 2000 naneslo precej kamenja.

Septembra in oktobra sta bila pisarna kustodinje in večji del arhiva začasno preseljena v Radovljico, saj so se novembra v drugem nadstropju muzejske hiše v Kropi začela večja gradbena dela. Novi prostori v izpraznjenem stanovanju, ki jih je muzej dobil v upravljanje že pred nekaj leti, bodo namenjeni razstavnim dejavnostim, zdajšnja pisarna pa se bo razširila s prostorom za knjižnico in dokumentacijo. Novo muzejsko postavitvev (Kropa v 20. stoletju) v teh prostorih načrtujemo za leto 2004.

Drugi članki ali sestavki / 1.25

Ida Gnilšak

POROČILO O DELU KUSTODINJE ČEBELARSKEGA MUZEJA V RADOVLJICI ZA LETO 2001

V preteklem letu je bilo delo v Čebelarškem muzeju osredotočeno predvsem na izdajo vodnika po prenovljeni zbirki muzeja in obnovo potujoče razstave panjskih končnic.

Vodnik v slovenskem in angleškem jeziku je zasnovan kot sprehod skozi zbirko, prenovljeno leta 2000. Kratka besedila predstavijo vsebino posameznega prostora, ki jo dopolnjujejo posnetki prostora in nekateri tipični predmeti.

Potujoča razstava je bila prenovljena in dopolnjena z dvema panojema panjskih končnic. Obsega 12 panojev z religiozno in posvetno vsebino. Vsak pano zase predstavlja določeno motiviko. Obnovo sta narekovala tako dotrajanost panojev kot gostovanje v palači evropskega parlamenta v Bruslju, kamor smo bili povabljeni v septembru. Ob tej priložnosti je izšla tudi zloženka s seznamom razstavljenih končnic in kratkim besedilom v angleškem jeziku.

Pripravljene so bile dve občasni razstavi in ena manjša priložnostna. Maja in junija je bila v Šivčevi hiši na ogled gostujoča razstava (posredovala jo je Waldemar Bonsels Stiftung iz Münchna) o čebelici Maji, ki je kasneje gostovala še v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani in Muzeju novejših zgodovine v Celju. Sočasno z razstavo o Maji smo v Čebelarškem muzeju v sodelovanju z Otroškimi vrtcem Brezje pripravili razstavo otroških izdelkov. Risbe v različnih tehnikah in raznovrstni izdelki (panjske končnice, čebele različnih velikosti, miniaturni čebelnjak, poslikani prtiči ...) so se navezovali na čebelico Medko iz knjižice o Medki, ki jo je pred časom za Čebelarški muzej ilustriral Marjan Manček. Originalne ilustracije, ki so sicer na ogled v razstavnem prostoru muzeja, smo posodili za razstavo Dnevi medu v Polhovem Gradcu.

Na priložnostni razstavi z naslovom Vinjete v decembru se je s slikami v batik tehniki, izdelanimi prav za to priložnost, predstavila akademska kiparka Andrejka Čufer.

V okviru Zimskih uric, ki sta jih organizirali Uprava za kulturno dediščino in Galerija ARS, se je Čebelarški muzej predstavil v omenjeni galeriji s predavanjem in diapozitivi.

Muzej je posredoval informacije o gradivu posameznikom, predvsem študentom, in slikovno gradivo več ustanovam (na primer za opremo učbenikov, Enciklopedijo Slovenije).

Muzej je za predstavitev Slovenije, ki je prišla v ožji izbor za podelitev nagrade državam na prehodu, ki jo podeljuje fundacija Bertelsmann v Güterslohu v Nemčiji, našo državo prikazal skozi zgodovino in posebnost slovenskega čebelarstva. Pripravili smo besedilo in šest kakovostnih kopij panjskih končnic z izbranimi motivi.

Muzejska dokumentacija se je povečala za 186 negativov, 99 fotografij, 60 diapozitivov, knjižnica pa za 72 knjižnih enot.

Muzej je pridobil sedem predmetov, vse kot darilo.

Udeležila sem se sestankov sekcije za etnološko muzeologijo, sekcije za dokumentacijo in dela posveta slovenskega muzejskega društva v Velenju.

V okviru pedagoškega dela sem opravila 31 vodstev skupin od skupno okrog 150 in sodelovala na delavnici ulivanja sveč v skupni organizaciji Kovaškega in Čebelarškega muzeja.

Muzej je zabeležil 10.940 obiskovalcev.

Bibliografija preteklega leta so Vodnik po stalni razstavi (besedilo in urejanje), poročilo o knjigi Poslikane panjske končnice v Etnologu in predstavitev prenovljene zbirke Čebelarškega muzeja v Argu.

Drugi članki ali sestavki / 1.25

Tita Porenta

POROČILO O DELU KUSTOSINJE ETNOLOGINJE TRŽIŠKEGA MUZEJA V LETU 2001

Uvod

Lani smo v Trziškem muzeju zaradi zamenjave vodstva poslovali brez začrtanega programa, vendar to ne pomeni, da nismo delali. Seveda zaradi tega upada kakovost, po drugi strani pa vztrajno pridobivam izkušnje zlasti pri delu z drugače mislečo javnostjo, ki se poživiža na naša »strokovna čustva«. Ali ni tudi to dragoceno znanje, na katero so nas zadnjih deset let stalno opozarjali tuji kolegi na predavanjih v okviru Muzeoforuma?

O tem kdaj drugič, tokrat pa o tretjini strokovnega dela v prejšnjem letu. V profesionalni občinski ustanovi smo ga brez državne finančne pomoči opravljali kustos za galerijsko dejavnost, kustodinja za etnologijo in nova direktorica, svetovalka za pedagogiko.

Delo z gradivom

Lani je Trziški muzej pridobil 62 enot gradiva, večinoma kot darilo. Med pridobljenimi muzejskimi predmeti je najbolj zanimiv stroj za navlačenje opetja iz tovarne Peko. Sicer ni inventariziran kot etnološka dediščina, vendar sem v zvezi z njim našla zanimive po-